

Tervishoiukorralduslik küsimus nr 1:

Milline algses ravijuhendis valu hindamiseks soovitatud skaaladest (COMFORT, FLACC, FACES, NRS, VAS ja PAINAD) kohandada Eestis kasutamiseks ehk tõlkida (eesti ja vene keelde), valideerida ning integreerida Eestis kasutatavatesse e-lahendustesse (nt e-intensiivravi tarkvara)?

INFORMATSIOONI KOKKUVÕTE

16.03.2022

Valuskaalade info 2017. a valminud algses ravijuhendis

3	Hinnake ja dokumenteerige patsiendi valu tugevust regulaarselt analoogselt teiste eluliste näitajatega (südame löögisagedus, vererõhk, hingamissagedus, temperatuur).
	Kasutage eale ja kognitiivsele võimekusele vastavat valideeritud valuskaalat.

Tõendusmaterjali põhjal on soovitatav kasutada täiskasvanud patsientidel valu hindamiseks NRS (numbrilise hinnangu skaala) ja VDS (verbaalne kirjeldav skaala) skaalat, eelistades NRS skaalat parema tundlikkuse ja täpsuse tõttu. Kognitiivse häirega ja eakatel patsientidel on soovitatav kasutada NRS, VDS, PAINAD või DOLOPLUS 2 skaalat.

Laste puhul sõltub skaala valik lapse vanusest ja oskustest: alla kolmeaastastel lastel on soovitatav kasutada käitumuslikke skaalasid CRIES, COMFORT, FLACC. Üle kolmeaastastel sobib kasutada enesehindamise skaalasid FACES, VAS, NRS.

Erinevad skaalad on toodud ravijuhendi **tabelis 1**. Kõik eelpool loetletud skaalad vajavad kasutusluba ja valideerimist eesti ja vene keelde. Majanduslike kaalutluste ja valideerimisprotsessi pikkuse tõttu soovib töörühm Eestis kasutamiseks järgmisi skaalasid: COMFORT, FLACC, FACES, NRS, VAS, PAINAD.

Tabel 1. Valu hindamiseks kasutatavad skaalad

Vanus	Skaalade liigid	Skaalade nimetused	Märkused-küsimused
Lapsed kuni 18. eluaastani			
Enneaegsed ja ajalised vastsündinud	Käitumuslikud skaalad	CRIES, COMFORT	

Imikud ja kuni 3-aastased lapsed	Käitumuslikud skaalad	FLACC, COMFORT	KTL: Kas lisaks COMFORTile peab valikus olema ka FLACC, kui COMFORT sobib juba sünnist alates? Ja sobib seega kahe vanuserühmas ehk kuni 3aastastele lastele?
Lapsed 3–12 aastat	Enesehindamise skaalad	FACES, FPS-R KTL: FPS-R on FACES skaala modifikatsioon	
Lapsed > 8 aastat	Enesehindamise skaalad	FACES, VAS, NRS	KTL: Miks selle vanuserühmas nii VAS kui NRS? Kas seepärast, et teatud vanuses laps ei saa NRSist aru? Või lihtsalt, et mõlemad olemas ja mõlemad harjutud kasutama? FACES ei ole ravijuhendi lisas ära toodud, kuid selle leiab nt https://wongbakerfaces.org ja käesolev fasili lõpust. Jääb mulje, et VASiga üksnes piltide (kujunduse) vahe? Lisaks leiab FACESe kohta skaala veebilehelt info, et sobib lastele alates kolmandast eluaastast ning ka täiskasvanutele.
Täiskasvanud			
Täiskasvanud (sh kerge ja mõõduka kognitiivse häirega patsiendid)	Enesehindamise skaalad	NRS, VAS, VDS	KTL: Taas nii VAS kui NRS – kas ikka vaja?
Raske kognitiivne häire	Käitumuslikud skaalad	PAINAD, DOLOPLUS2	

Skaalasid vt algses ravijuhendis

<https://ravijuhend.ee/tervishoiuvarav/juhendid/188/perioperatiivne-ageda-valu-kasitus>

(vanas veebis oli link: <https://ravijuhend.ee/tervishoiuvarav/juhendid/13/perioperatiivne-ageda-valu-kasitus#toc28>)

Lisa 6. Valuskaalad (16.03.2022 saadetud koos käesoleva failiga meiliga eraldi failis)

“Kõik näidised toodud valuskaalad vajavad kasutusluba ja valideerimist eesti ja vene keelde. Enne valideerimisprotsessi lõpetamist kasutatakse skaalade ingliskeelseid nimetusi. Majandusliku kaalutluse ja valideerimisprotsessi pikkuse tõttu soovitab töörühm valideerida Eestis kasutamiseks järgmisi skaalasid: COMFORT, FLACC, FACES, NRS, VAS, PAINAD.”

Ravijuhendite vanas veebis olid veel 2021. aasta lõpus ravijuhendi materjalide seas üleval kaks skaalat:

- VAS: [Visuaalne analoogskaala \(eesti keeles\)](#), [Шкала лиц для оценки силы боли \(FPS-R\) \(vene keeles\)](#)
- NRS: [Numbriline hinnangu skaala \(eesti keeles\)](#), [Шкала цифровой оценки боли \(vene keeles\)](#)

Kui õigesti mäletan, oli neil haigekassa logo. 16.03.2022 seisuga lingid enam ei tööta ja uues veebis skaalasid enam üleval ei ole.

2019. a hinnati algse ravijuhendi rakendumist auditiga

Auditi tulemused: „Valu hindamiseks kasutati kõige sagedamini valu sõnalist kirjeldamist ravidokumentatsioonis, sedasi oli valu kirjeldatud 279 patsiendi puhul (64,5% patsientidest, kellel valu hinnati). Palju kasutati ka numbrilist skaalat (Numerical Rating Scale - **NRS**), kokku 170 patsiendi puhul (39,5%). Oluliselt vähem kasutati visuaal-analoogskaalat [KTL: **VAS**] (79 patsiendil, 18%), kuigi valimis oli palju lapsi. 23% patsientidest kasutati mitut erinevat valu hindamise meetodit... Ühelgi juhul [KTL: sedeeritud, kopsude mehaanilisel ventilatsioonil haigetel] ei kasutatud spetsiaalset intensiivravihaikele välja töötatud valuskaalat.“

Auditi järeldus „Valu hindamiseks kasutati peamiselt sõnalist valu kirjeldamist, soovitav oleks kasutada standardiseeritud valuskaalasid.“

Valuskaalade litsentsitasu jm kasutuselevõtuks vajalik info

Skaala	Eesti keeles olemas	Vene keeles olemas	Valideeritud	Litsentsitasu	Vajalik kasutamise koostööstus	Kasutus Eestis 2022
COMFORT Skaala ravijuhendi lisas 6 (meiliga kaasas eraldi fail) KTL: Veidi erinev versioon (?) https://www.olchc.ie/health	Ei	Ei	Ei, võib vajada valideerimist	Tõenäoliselt ei KTL: https://eprovide.mapi-trust.org/instruments/comfort-scale	Tõenäoliselt jah	

hcare-professionals/nursing-practice-guidelines-in-child-at-crumlin/pain-comfort-behaviour-scale-.pdf Ambuel B, Hamlett KW, Marx CM, et al: Assessing distress in pediatric intensive care environments: The COMFORT scale. <i>J Pediatr Psychol</i> 1992; 17:95–109				Copyright No information Selgitus allika kohta – mis on MAPI Trust: https://mapi-trust.org/about-us/		
FLACC Skaala ravijuhendi lisas 6 (meiliga kaasas eraldi fail) KTL: Algse juhendi lisas 6 skaala kasutusjuhend puudu. https://www1.health.gov.au/internet/publications/publishing.nsf/Content/triageqrg~triageqrg-pain~triageqrg-FLACC	Ei	Ei	Ei, võib vajada valideerimist	Tõenäoliselt ei	Tõenäoliselt jah KTL: https://www1.health.gov.au/internet/publications/publishing.nsf/Content/triageqrg~triageqrg-pain~triageqrg-FLACC Algallikana toodud Merkel <i>et al</i> 1997 https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9220806/ , mille täistekst https://pami.emergency.med.jax.ufl.edu/files/2015/03/Merkel-SI-et-al.-Practice-applications-of-research.-The-FLACC.-a-behavioral-scale-for-scoring-postoperative-pain-in-young-children.pdf NB! Juures märkus, et „Printed with the permission of the Regents of the University of Michigan – Merkel oli artikli	

					avaldamise ajal selle ülikooli töötaja. https://eprovide.mapi-trust.org/instruments/face-legs-activity-cry-consolability-behavioral-scale : Copyright © 2002, The Regents of the University of Michigan. All rights reserved	
FACES Skaala käesoleva faili lõpus KTL: https://wongbakerfaces.org/types-of-access/ Vaba ligipääs: https://www1.health.gov.au/internet/publications/publishing.nsf/Content/triageqrg~triageqrg-pain~triageqrg-wong KTL: Mis on selle ja VASi sisuline vahe?	Jah	https://wongbakerfaces.org/list-available-language-translations-wong-baker-faces-pain-rating-scale/	?	Jah Healthcare Organization Licensing KTL: https://wongbakerfaces.org/licensing-dashboard/licensing-web-form/ Spetsiaalse vormi täitmisel antakse teada tasu suurus KTL: Kirjas info: https://eprovide.mapi-trust.org/instruments/wong-baker-faces-pain-rating-scale : Copyright Wong-Baker FACES® Foundation	N/A Niikuinii juba litsents vaja saada	
VAS Inglisekeelne skaala ravijuhendi lisas 6 (meiliga kaasas eraldi fail); eesti- ja venekeelsed skaalad käesoleva faili lõpus.	Jah	Jah	?	Ei KTL: https://eprovide.mapi-trust.org/search?form[searchText]=&form[ezxfom_token]=JUfp15Ocpl10-7UBUAUtk_RLyyCIweMdHEjJ0US2gA	Ei	

			juures koos EHK logoga	Ei tulnud sellest andmebaasist üldse välja – vast nii “geneeriline” juba		
NRS Inglisekeelne skaala ravijuhendi lisas 6 (meiliga kaasas eraldi fail); eesti- ja venekeelsed skaalad käesoleva faili lõpus.	Jah	Jah	? Ravi- juhendite vanas veebis oli algse ravijuhendi juures koos EHK logoga	Ei https://eprovide.mapi-trust.org/search?form[searchText]=&form[ezxform_token]=JUfp15Ocpll1o-7UBUAUtk_RLyyCIweMdHEjJ0US2gA Ei tulnud sellest andmebaasist üldse välja – vast nii “geneeriline” juba	Ei	
PAINAD Skaala ravijuhendi lisas 6 (meiliga kaasas eraldi fail) KTL: http://dementiopathways.ie/filecache/04a/ddd/98-painad.pdf Algallikaks sealt Warden <i>et al</i> 2003 artikkel https://www.researchgate.net/publication/10706794_Development_and_Psychometric_Evaluation_of_the_Pain_Assessment_in_Advanced_Dementia_PAINAD_Scale Algse ravijuhendi lisas 6 selle skaala (tulemuste) selgitused puudu!	Ei	Ei	Ei, aga tõenäoliselt vajab valideeri- mist	Ei KTL: https://eprovide.mapi-trust.org/instruments/pain-assessment-in-advanced-dementia : Copyright This scale is not copyrighted	Ei, aga võib autoritega ühendust võtta ja neid vähemalt informeerida	

FACES skaala

<https://www1.health.gov.au/internet/publications/publishing.nsf/Content/triageqrg~triageqrg-pain~triageqrg-wong>

Wong Baker FACES Pain rating scale

📅 Page last updated: 21 January 2013

Developed for young patients to communicate how much pain they are feeling.

Instructions

Explain to the child that each face is for a person who feels happy because he has no pain (hurt) or sad because he has some or a lot of pain.

Face 0 is very happy because he doesn't hurt at all.

Face 1 hurts just a little bit.

Face 2 hurts a little more.

Face 3 hurts even more.

Face 4 hurts a whole lot more.

Face 5 hurts as much as you can imagine, although you do not have to be crying to feel this bad.

Ask the child to choose the face that best describes how he/she is feeling.

Reference: Hockenberry MJ, Wilson D, Winkelstein ML: *Wong's Essentials of Pediatric Nursing*, ed, 7, St Louis, 2005 p.1259.

Used with permission. © Mosby.

FACES tõlked eesti ja vene keelde

<https://wongbakerfaces.org/list-available-language-translations-wong-baker-faces-pain-rating-scale/>

Estonian

Järgnevatel juhistel kasuta sõnu "teeb haiget" või "on valus" sõltuvalt lapsest.

Need näod näitavad, kui valus võib olla.

See nägu (osuta kõige vasempoolsele) näitab, et pole üldse valus. Need näod näitavad (osuta eraldi igale näole vasemalt paremale), et on üha rohkem ja rohkem valus kuni selle näoni (osuta kõige parempoolsele), mis näitab, et on väga valus.

Missugune nägu näitab, kui valus sul praegu on.

Vastavalt valitud näole antakse 0,2,4,6,8 või 10 punkti, loendades vasakult paremale: 0 = pole üldse valus. 10 = on väga valus

Ärge kasutage sõnu "kurb" või "röömus".

Täpsustage, et jutt käib sellest, kuidas laps ennast tunneb, mitte aga näo välisest ilmast.

Translation credit: Ursula Koorits and Reet Kikase, Tartu University Clinic, Estonia

Russian

« Эти лица показывают сколько можно иметь боли. Это лицо (покажите самое слева) показывает кого-то, которому совсем не больно. Эти лица (покажите каждое лицо слева направо) показывают кого-то, которому всё больше и больше больно, до этого, (покажите самое направо), которое показывает кого-то, которому очень очень больно. Покажи мне теперь лицо, показывающее на сколько тебе больно сейчас. »

Очки показаны слева направо : 0, 2, 4, 6, 8, 10

0 значит « совсем не больно »

10 значит « очень очень больно »

Примечания :

- Ясно выражайте экстремальные пределы : « совсем не больно », и « очень очень больно »
- Не употребляйте слова "грустный" или "счастливый"
- Хорошо уточняйте, что речь идет о внутреннем чувстве, а не о внешнем виде лица : « Покажи мне, как ты себя чувствуешь внутри себя ».

Translation credit: Dr Laurent Holvoet-Vermaut, Hôpital Robert Debré, Paris

VAS eesti keeles

Lapsele tuleb nägude skaalat selgitada, et ta oskaks enda valu skaala põhjal hinnata. Lapsele võib selgitada nii: “See nägu (osutage kõige vasakpoolsemale näole) näitab, et pole üldse valus. Need näod näitavad (osutage eraldi igale näole vasakult paremale), et on üha rohkem ja rohkem valus. Kõige parempoolsem nägu näitab, et on väga valus”. Pärast selgitamist saab lapse käest küsida, milline nägu näitab, kui valus tal praegu on? Vastavalt lapse poolt valitud näole annab hindaja valule 0, 2, 4, 6, 8 või 10 punkti, loendades vasakult paremale: 0 = pole üldse valus. 10 = on väga valus. Hindamisel ei kasutata sõnu “kurb” või “rõõmus”. Kindlasti tuleb täpsustada, et jutt käib sellest, kuidas laps ennast tunneb, mitte aga näo välisest ilmest.

10

8

6

4

2

0

VAS vene keeles

Ребенку нужно будет объяснить шкалу следующим образом: «Это лицо (покажите на самое крайнее слева лицо) показывает, что боли нет совсем. Другие лица (покажите на каждое лицо слева направо) показывают, что боль все сильнее и сильнее. Самое крайнее справа лицо показывает, что ему очень больно». После объяснения у ребенка можно будет спросить, какое лицо показывает, насколько ему больно сейчас? Согласно выбранному ребенком лицу оценитель сможет дать обозначенной боли оценку в 0, 2, 4, 6, 8 или 10 пунктов, считая справа налево: 0= совсем не больно. 10= очень больно. При оценке нельзя использовать слова «грустный» или «радостный». Обязательно нужно уточнить, что речь идет только о том, как ребенок себя чувствует, а не о внешнем выражении лица

10

8

6

4

2

0

NRS eesti keeles

Patsiendil palutakse hinnata viimase 24 tunni jooksul esinenud valu tugevust kolmel moel. Hinnatakse 1. olemasoleva valu tugevust, 2. kõige väiksemat ning 3. kõige tugevamat valutunnet. Saadud hinnangute aritmeetiline keskmine näitab patsiendi poolt tajutud valutunde suurust viimase 24 tunni jooksul.

Numbrilise hinnangu skaala

NRS vene keeles

Пациента просят оценить боль, пережитую за последние 24 часа при помощи трех разных методов. Оценивают: 1. силу имеющейся боли, 2. самое слабое чувство боли и 3. самое сильное чувство боли. Среднее арифметическое от полученных оценок покажет силу испытанного пациентом чувства боли в течение последних 24 часов.

Шкала цифровой оценки боли

